

Валентина Анатоліївна Фрицюк,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та професійної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
вул. Острозького, 32, м. Вінниця, Україна

ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

У статті представлено результати діагностики за виокремленими автором компонентами готовності студентів до професійного саморозвитку: мотиваційно-ціннісним, інформаційно-пізнавальним, організаційно-діяльним, емоційно-вольовим, рефлексивно-оцінним; описано процедуру діагностики за кожним компонентом із характеристикою методів, які при цьому використовувалися. Після аналізу отриманих результатів діагностичного дослідження зроблено висновок про необхідність створення умов, що сприяють формуванню досліджуваної якості у майбутніх учителів.

Ключові слова: професійний саморозвиток, готовність, майбутні педагоги, діагностика, компоненти, показники.

На сучасному етапі становлення української держави однією з нагальних потреб є реформування системи підготовки педагогічних кадрів. В умовах євроінтеграційних процесів і відповідно до положень Болонської декларації розбудова системи вищої педагогічної освіти України є одним із пріоритетних завдань державної політики в галузі освіти.

Останнім часом постійно зростає рівень вимог до праці вчителя та фахового навантаження на нього.

У сучасному українському суспільстві реформування системи педагогічної освіти спричинене не лише внутрішніми чинниками, але й прагненням України до створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти, інтегрованої до Європейської системи вищої освіти.

Погоджуємося з Г. Ковтун, О. Мартиненко у тому, що визначальною умовою підвищення якості національної вищої освіти в цілому є, перш за все, високий рівень підготовки педагогічних кадрів, що потребує нагальної перебудови вищої педагогічної освіти, а не вдосконалення її окремих пріоритетних напрямів. Важливою складовою досягнення позитивних результатів у цьому напрямі є забезпечення на державному рівні високих соціальних стандартів для працівників освітньої сфери, необхідних для підняття престижності праці вчителя та підвищення мотивації випускників педагогічних навчальних закладів щодо роботи в освітній галузі [4]. Вважаємо, що формування готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку сприятиме більш ефективному розв'язанню поставлених завдань. У зв'язку з цим важливим є діагностика цього складного особистісно-господарського утворення у майбутніх учителів.

Теорія та практика професійної підготовки майбутніх учителів у системі вищої педагогічної освіти є одним із напрямів досліджень вітчизняних науковців. Так, вивчення проблеми гуманізації, гуманітаризації та філософії освіти займалися В. Андрущенко, О. Базалук, В. Кремень; психології професійної діяль-

ності та професійного розвитку педагога – Г. Балл, Н. Побірченко, В. Рибалка, В. Семиченко та інші. Формуванням педагогічної майстерності й творчості опікувалися Є. Барбіна, Ю. Кіщенко, О. Отич, С. Сисоєва та ін. Проблема професійного саморозвитку вчителів займалися С. Альошина; В. Андреев; О. Бережнова; А. Бистрюкова, Л. Бондаренко; К. Вазіна; О. Власова; Н. Кічук, Е. Кокарева; М. Костенко; Н. Лосєва; С. Некрасова; Е. Остапенко; Т. Паштов; Г. Полоз; Л. Рибалко; О. Романовський; Г. Селевко; Т. Стрітьєвич; Т. Тихонова; Г. Топчій; Б. Фішман; І. Харламов, П. Харченко; Р. Цокур; Е. Чудіна; А. Чурсіна та ін.

Метою дослідження є діагностика рівня готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку.

Для діагностики рівня готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку нами використовувалися такі методи: «Методика діагностики творчої активності» (розроблена М. Рожковим, Ю. Тюнниковим, Б. Алішевим, Л. Воловичем); «Тест на визначення рівня комунікабельності» (В. Ряховського); «Впевненість у собі» (В. Ромек); «Самооцінка впевненості у собі» (С. Ємельянов); самоактуалізаційний тест (САТ); «Методика дослідження вольової саморегуляції» (А. Зверькова, Є. Слідман); Техніка самоаналізу та самовизначення (С. Вершловський); тест **«Наскільки Ви організовані?»** (Л. Мацко, М. Пришак, Т. Первушина); «Здатність до самоуправління» (Н. Пейсахов) та ін.

Рівень розвитку пізнавальної та творчої активності виявлявся за допомогою «Методики діагностики творчої активності» (розроблена М. Рожковим, Ю. Тюнниковим, Б. Алішевим, Л. Воловичем [67]); спостереження; експертного оцінювання. За «Методикою діагностики творчої активності» діагностика здійснювалася за такими критеріями: відчуття новизни; критичність; здатність до перетворювання; спрямованість на творчість.

Показники організаційно-діяльнісного компонента, такі, як «уміння проєктувати власний професійний саморозвиток, спрямувати власну діяльність на професійний саморозвиток», «володіння навичками самоорганізації (цілепокладання, планування діяльності)», «володіння методами й прийомами професійного саморозвитку» діагностувалися методами спостереження та експертного оцінювання.

«Тест на визначення рівня комунікабельності» (В. Ряховського) [1] використовувався для діагностики рівня комунікативних умінь майбутніх педагогів. Щоб визначити коефіцієнт комунікабельності, студентам потрібно було відповісти на 16 питань («так», «ні», «інколи»). Максимальна кількість балів – 32-30 (6%) – свідчить про критичний рівень комунікабельності; про пасивний – 29-25 балів (28%); про базовий – 24-17 балів (52%); оптимальний – 16-9 балів (12%); креативний – 8-4 і менше (1%).

Для діагностики показників емоційно-вольового компонента готовності до професійного саморозвитку майбутніх педагогів використовувалися методи: Тест «Впевненість у собі» (В. Ромек); «Самооцінка впевненості у собі» (С. Ємельянов); самоактуалізаційний тест (САТ); «Методика дослідження вольової саморегуляції» (А. Зверькова, Є. Слідман); Техніка самоаналізу та самовизначення (С. Вершловський); тест «Наскільки Ви організовані?» (Л. Мацко, М. Прищак, Т. Первушина); «Здатність до самоуправління» (Н. Пейсахов); спостереження; експертне оцінювання.

«Методика дослідження вольової саморегуляції» (А. Зверьков, Є. Слідман) [55] передбачала використання тесту-опитувальника. Щоб забезпечити самостійність відповідей досліджуваних, кожному видавався окремий тест-опитувальник, бланк для відповідей (з номерами запитань і графами для відповідей). Студентам пропонувався тест, який включає 30 тверджень. Визначалася величина індексів вольової саморегуляції за пунктами загальної шкали та індексів за субшкалами «наполегливість» і «самовладання». Кожен індекс – це сума балів, отриманих при підрахунку збігу відповідей з ключем загальної шкали чи субшкали. У загальному вигляді під рівнем вольової саморегуляції розуміють міру опанування особистою поведінкою в різноманітних ситуаціях, здатність свідомо керувати своїми діями, бажаннями, станами. В межах від 0 до 24 було запропоновано такий розподіл на рівні: критичний рівень: 1-4 (5%); адаптивний рівень: 5-9 (27%); базовий рівень: 10-14 балів (50%); оптимальний рівень: 15-19 балів (14%); креативний рівень: 20-24 бали (3%).

Тест «Впевненість у собі» (В. Ромек) [8] передбачав надання відповідей студентом на кожне з 30 питань так, щоб це виражало його особисту думку, власні уявлення. Для цього потрібно було обвести букву, що відповідає обраній відповіді. Варто зазначити, що запитання були прямі й зворотні. Тестом передбачено три шкали: «Впевненість в собі»,

«Соціальна сміливість», «Ініціатива в соціальних контактах». Значення за шкалами отримали простим підсумуванням балів за всіма питаннями шкали. Потім відбувався розподіл за рівнями. Наприклад, за шкалою «Впевненість у собі» студентів, які отримали 10-15 балів, було віднесено до критичного рівня (3%); 16-20 – адаптивного (29%); 21-24 – базового (48%); 25-28 – оптимального (15%); 29-30 – креативного (3%).

За тестом «Наскільки Ви організовані?» автори Л. Мацко, М. Прищак, Т. Первушина [66] пропонують до кожного з тринадцяти запитань обрати тільки один варіант відповіді з чотирьох запропонованих. Потім згідно з ключем, який розміщений наприкінці тексту, знайти кількісні оцінки обраних варіантів, додати всі оцінки й отриману суму співвіднести з результатами, які наведені після ключа до тесту. Тих студентів, які набрали до 63 балів (35%), автори тесту пропонують вважати недостатньо організованими, у них відсутня чітка система самоорганізації; 63-71 бал – середній рівень самоорганізації (35%); від 72 до 78 балів (35%) – достатньо самоорганізовані.

Діагностика показників рефлексивно-оцінного компонента здійснювалася за допомогою методів: тест-опитувальник самоєфективності (Дж. Маддукс, М. Шеер, адаптація А. Бояришикової); тест на виявлення рівня самооцінки; тест Кеттела (16 RF-опитувальник); «Самооцінка особистості» (В. Семиченко); «Діагностика рівня розвитку рефлексивності» (А. Карпова); тест на виявлення рівня самостійності; Тест «Самооцінка» (Л. Столяренко); тест «Самооцінка особистості» (Л. Мацко, М. Прищак, Т. Первушина); адаптований варіант методики Н. Фетіскіна «Діагностика рівня парціальної готовності до професійно-педагогічного саморозвитку».

Методика Н. Фетіскіна «Діагностика рівня парціальної готовності до професійно-педагогічного саморозвитку» [1111] була адаптована нами стосовно дослідження, а саме: були змінені назви компонентів готовності до професійного саморозвитку майбутніх педагогів й, відповідно, усі показники. Оскільки змінилася їхня кількість – змінилася й уся «Картка самооцінки готовності до професійного саморозвитку». За цією методикою студенти мали оцінити себе за дев'ятибальною шкалою за кожним показником і визначити рівень сформованості у себе умінь і навичок саморозвитку. Стосовно інтерпретації результатів, зазначимо, що студентів, які отримали 25-40 балів, було віднесено до критичного рівня (6% респондентів); 45-98 – адаптивного (26%); 100-150 – базового (49%); 155-205 – оптимального (15%); 210-225 – креативного (3%).

За методикою «Самооцінка особистості» (В. Семиченко) [9] студентам пропонувалися судження, які змальовують ситуації, що можливі у житті. Інтерпретація результатів відбувалася так: для

визначення рівня самооцінки було додано бали за 32-ма судженнями. Рівень самооцінки визначався за такою шкалою: від 0 до 43 балів – завищена самооцінка (5%); від 44 до 54 балів – самооцінка наближена до завищеної (8%); від 55 до 75 балів – адекватна самооцінка (55% опитаних); від 76 до 85 балів – самооцінка (25%), наближена до заниженої; від 86 до 128 балів – занижена самооцінка (7% студентів).

Тест «Самооцінка» (Л. Столяренко) [1010] передбачав вибір із чотирьох груп слів, які характеризують позитивні якості людей в чотирьох сферах, тих якостей, які на погляд респондента повинні переважати у ідеальній людини. Які це будуть якості та скільки їх – кожен вирішував самостійно. Далі, дивлячись тільки на обведені якості, студенти закреслювали з них тільки ті, які у них, на їхню думку, реально присутні. Потім рахували суму всіх обведених кружечків і окремо – суму всіх закреслених. Щоб обчислити рівень самооцінки, кількість закреслених кружечків поділили на загальну кількість обведених і помножили на 100%. За результатами тесту «Самооцінка», від 0-37 балів отримали 6% студентів (критичний рівень); від 38-46 балів – 26% респондентів (адаптивний рівень); від 47-56 балів отримали 49% опитаних (базовий рівень); від 57-65 балів отримали 15% студентів (оптимальний рівень); від 66-69 балів – 3% майбутніх учителів (креативний рівень).

За тестом «Діагностика рівня розвитку рефлексивності» (А. Карпова) [23] студенти отримали 27 запитань і у бланку в колонці «відповідь» написали власний варіант відповіді, де А – «абсолютно неправильно»; Б – «неправильно»; В – «швидше неправильно»; Г – «не знаю»; Д – «швидше правильно»; Е – «правильно»; Ж – «абсолютно правильно». Потім відповідям присвоювалися відповідні бали, згідно з інструкцією автора тесту, й підраховувалася загальна сума набраних балів. Уже на етапі розподілу на рівні ми дещо адаптували авторське визначення рівнів до нашого дослідження, визначивши не 3, а 5 рівнів здатності до рефлексії. Так, За результатами тесту ««Діагностика рівня розвитку рефлексивності»», від 80-94 балів отримали 5% студентів (критичний рівень); від 95-113 балів отримали 27% респондентів (адаптивний рівень); від 114-147 балів – 51% опитаних (базовий рівень); від 148-160 балів – 13% студентів (оптимальний рівень); від 161-172 балів – 2% майбутніх учителів (креативний рівень).

Для діагностики показників рефлексивно-оцінного компонента використовувався також «Тест-опитувальник самооефективності» (Дж. Маддукс, М. Шеер, адаптація А. Бояришникової) [22]. Під поняттям самооефективності ми розуміємо можливість

оцінювати вміння усвідомлювати свої здібності та використовувати їх найкращим чином. Уявлення про самооефективність, що закладені в цю методику, надають можливість отримати не тільки інформацію про самооцінку особистості, не тільки відомості про ступінь її самореалізації, а й створюють певний імпульс до саморозвитку. Тим самим методика дозволяє зробити більш дієвими спроби особистості досягти високих результатів у предметній діяльності та міжособистісному спілкуванні. За умовами тесту студенти мали відповісти, чи згодні вони із запропонованими твердженнями? Якщо абсолютно згодні, відзначали значення «+5», якщо абсолютно не згодні – значення «-5». Залежно від ступеня своєї згоди або незгоди з твердженнями використовували для відповіді проміжні оцінки шкали в позначенні позитивних або негативних значень, відповідно. Сума балів перших 17 тверджень показує рівень самооефективності в сфері предметної діяльності, а з 18-го по 23-є твердження – в сфері міжособистісного спілкування. Варто зазначити, що середні значення рівня самооефективності розташовуються в інтервалі від -7 до +53 балів, а в сфері спілкування – в інтервалі від +7 до +15. Таким чином, показники, що лежать за зазначеними межами, свідчать або про занижену оцінку потенціалу в тій чи іншій сфері життєдіяльності, або – про завищену. Тобто, за цим тестом найкращими є середні значення. При опрацюванні результатів тесту виявилось, що занижену оцінку потенціалу в обраній сфері життєдіяльності чи рівень самооефективності виявився у 35% респондентів, а завищений – у 5%. Решта студентів, (приблизно 60%) мали середні значення рівня самооефективності, розташовані в інтервалі від -7 до +53 балів у предметній діяльності, а в сфері спілкування – в інтервалі від +7 до +15.

Результати початкової діагностики готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку за сумою усіх компонентів (мотиваційно-ціннісного, інформаційно-пізнавального, організаційно-діяльнісного, емоційно-вольового, рефлексивно-оцінного) подано на Рис. 1.

Отже, до експерименту в ЕГ (у сумі трьох критеріїв) було з критичним рівнем готовності до безперервного професійного саморозвитку 6,19% студентів; з адаптивним – 28,1%; базовий рівень продемонстрували 50% опитаних; про оптимальний рівень свідчили відповіді 13,81% студентів; креативний – 2,78% респондентів. У КГ було з критичним рівнем готовності до безперервного професійного саморозвитку 6,01% студентів; з адаптивним – 25,96%; базовий рівень продемонстрували 51,44%; про оптимальний рівень свідчили відповіді 14,42% студентів; креативний – 2,16% студентів контрольної групи.

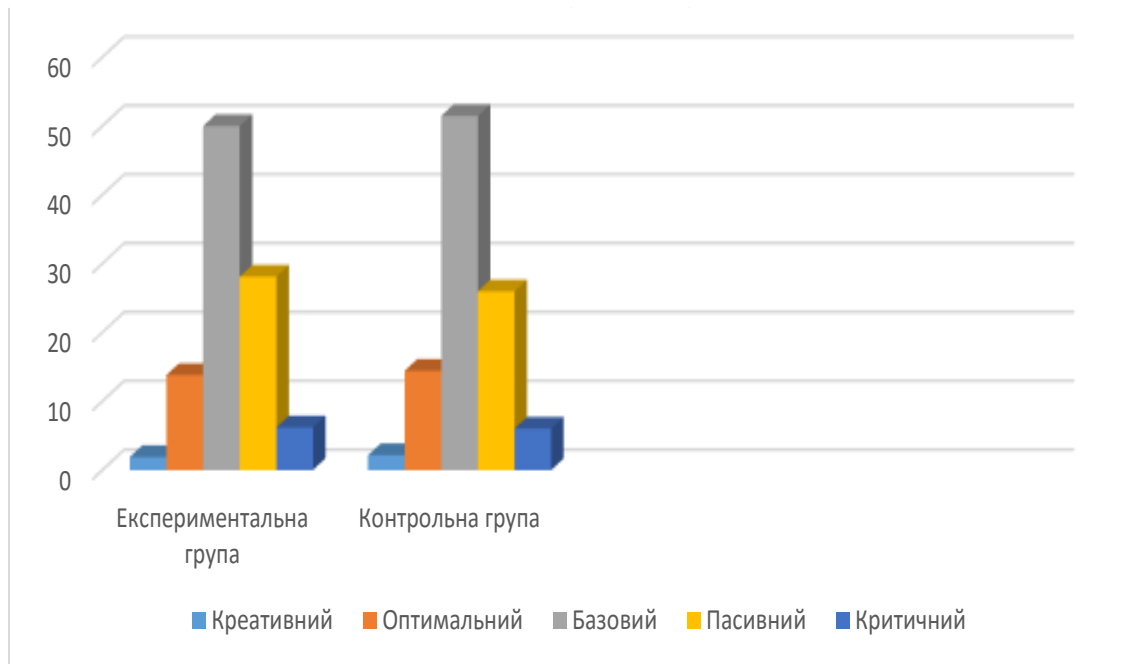

Рис. 1. Узагальнені результати початкової діагностики готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку

Таким чином, можна зробити висновок про необхідність цілеспрямованого формування у студентів досліджуваної якості, оскільки рівень її розвитку є невисоким. Готовність до професійного саморозвитку не можна сформулювати шляхом прямого педагогічного впливу, тому що ця здатність безпосередньо від викладача до студента не передається. Однак, педагог може створити умови, що

сприяють формуванню досліджуваної якості у майбутніх учителів.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов ефективної підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большая энциклопедия психологических тестов / А. Карелин. – М. : Эксмо, 2008. – 416 с.
2. Иванова Н. Л. Диагностика самооценки [Электронный ресурс] / Н. Л. Иванова. – Режим доступа: http://www.elitarium.ru/diagnostika_samojeffektivnosti/
3. Карпов А. В. Рефлексивность как психическое свойство и методика ее диагностики / А. В. Карпов // Психологический журнал. 2003. – Т. 24. – № 5. – С. 45-57.
4. Ковтун Г. І. Реформування вищої педагогічної освіти України в умовах євроінтеграції / Г. І. Ковтун, О. В. Мартиненко. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015. – № 2 (46).
5. Лемак М. В. Психологу для роботи. Діагностичні методики / М. В. Лемак, В. Ю. Петрище. – Ужгород. В-во Олександри Гаркуші. – 2011.
6. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки. Лабораторний практикум [Електронний ресурс] / Л. А. Мацко, М. Д. Прищак, Т. В. Первушина. – Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/opp/18.html>
7. Методика диагностики творческой активности учащихся. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vashpsixolog.ru/psychodiagnostic-school-psychologist/69-diagnosis-emotional-and-the-personal-sphere/1378-metodika-diagnostiki-urovnya-tvorcheskoj-aktivnosti-uchashhixsya>.
8. Ромек В. Г. Практическая психодиагностика и психологическое консультирование / В. Г. Роменек. – Ростов на Дону, 1998. – С. 87-108.
9. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. / В. А. Семиченко. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.
10. Столяренко Л. Д. Основы психологии: Практикум / Л. Д. Столяренко. – Ростов н/Д. 2003. – С. 479-480.
11. Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп : учеб. пособие / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – М. : Изд-во ин-та психотерапии, 2002. – 488 с.

REFERENCES

1. Karelin, A. (2008). *Bolshaya entsiklopediya psikhologicheskikh testov [Big encyclopedia of psychological tests]*. Moscow: Eksmo [in Russian].
2. Ivanova, N. L. *Diagnostika samoeffektivnosti [Diagnostics of self-efficiency]*. Retrieved from: http://www.elitarium.ru/diagnostika_samojeffektivnosti/ [in Russian].
3. Karpov, A. V. (2003). Refleksivnost kak psikhicheskoe svoystvo i metodika ee diagnostiki [Reflexivity as a psychological property and methods of its diagnostics]. *Psikhologicheskii zhurnal – Psychological journal*, 5, 45-57 [in Russian].
4. Kovtun, H. I., Martynenko, O. V. (2015). Reformuvannya vyshchoi pedahohichnoi osvity Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Reforming higher pedagogical education in Ukraine in terms of European integration]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 2 (46) [in Ukrainian].
5. Lemak, M. V., Petryshche, V. Yu. (2011). *Psikhologu dlia roboty. Diagnostychni metodyky [For a psychologist for work. Diagnostic methods]*. Uzhhorod. V-vo Oleksandry Harkushi [in Ukrainian].
6. Matsko, L. A., Pryshchak, M. D., Pervushyna, T. V. *Osnovy psikhologii ta pedahohiky – Bases of psychology and pedagogy*. Laboratornyi praktykum. Retrieved from: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/opp/18.html> [in Ukrainian].
7. Metodyka dyahnostyky tvorcheskoi aktyvnosti uchashchychysia. Retrieved from: <http://www.vashpsixolog.ru/psychodiagnostic-school-psychologist/69-diagnosis-emotional-and-the-personal-sphere/1378-metodika-diagnostiki-urovnya-tvorcheskoj-aktivnosti-uchashchysya> [in Ukrainian].
8. Romek, V. H. (1998). *Praktycheskaya psikhodiagnostika i psikhologicheskoe konsultirovanie [Practical psychodiagnosics and psychological consulting]*. Rostov na Donu [in Russian].
9. Semychenko, V. A. (2004). *Psikhologhiia pedahohichnoi diialnosti : navch. posib. dlia stud. vyshchychk ped. navch. zakl. [Psychology of pedagogical activities: textbook for pedagogical university students]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
10. Stolyarenko, L. D. (2003). *Osnovy psikhologii: Praktikum [Foundations of psychology: practicals]*. Rostov n/D [in Russian].
11. Fetiskin, N. P., Kozlov, V. V., Manuylov, G. M. (2002). *Sotsialno-psikhologicheskaya diagnostika razvitiya lichnosti i malykh grupp : ucheb. posobie [Socio-psychological diagnostics of the development of a personality and small groups: study guide]*. Moscow: Izd-vo in-ta psikhoterapii [in Russian].

Валентина Анатольевна Фрицок,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики и профессионального образования,
Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского,
ул. Острожского, 32, г. Винница, Украина

ДИАГНОСТИКА ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ САМОРАЗВИТИЮ

В статье представлены результаты диагностики по выделенным автором компонентам готовности студентов к профессиональному саморазвитию: мотивационно-ценностному, информационно-познавательному, организационно-деятельностному, эмоционально-волевому, рефлексивно-оценочному; описана процедура диагностики по каждому компоненту с характеристикой методов, которые при этом использовались. Для диагностики уровня готовности будущих педагогов к профессиональному саморазвитию использовались следующие методы: «Методика диагностики творческой активности» (М. Рожков, Ю. Тюнников, Б. Алишев, Л. Волович), «Тест на определение уровня коммуникативности» (В. Ряховский), «Уверенность в себе» (В. Ромек), «Самооценка уверенности в себе» (С. Емельянов), «Самодиагностический тест (САТ)», «Методика исследования волевой саморегуляции» (А. Зверьков, Е. Слудман), «Техника самоанализа и самоопределения» (С. Вершловский), тест «Насколько Вы организованы?» (Л. Мацко, М. Прыщак, Т. Первушина), «Способность к самоуправлению» (Н. Пейсахов) и др. Показатели организационно-деятельностного компонента, такие, как «умение проектировать собственное профессиональное саморазвитие, направлять свою деятельность на профессиональное саморазвитие», «владение навыками самоорганизации (целеполагание, планирование деятельности)», «владение методами и приемами профессионального саморазвития» диагностировались методами наблюдения и экспертной оценки. В ходе исследования установлено, что до эксперимента в ЭГ (в сумме трех критериев) было с критическим уровнем готовности к непрерывному профессиональному саморазвитию 6,19% студентов; с адаптивным – 28,1%; базовый уровень продемонстрировали 50% опрошенных; об оптимальном уровне свидетельствовали ответы 13,81% студентов; креативном – 2,78% респондентов. В КГ было с критическим уровнем готовности к непрерывному профессиональному саморазвитию 6,01% студентов; с адаптивным – 25,96%; базовый уровень продемонстрировали 51,44%; об оптимальном уровне свидетельствовали ответы 14,42%; о креативном – 2,16% студентов контрольной группы. После анализа полученных результатов диагностического исследования сделан вывод о целесообразности создания условий, способствующих формированию готовности к профессиональному саморазвитию у будущих учителей. Таким образом, сделан вывод о необходимости целенаправленного формирования у студентов исследуемого качества, поскольку уровень его развития является невысоким. Готовность к профессиональному саморазвитию нельзя сформировать путем прямого педагогического воздействия, потому что эта способность непосредственно от преподавателя к студенту не передается. Однако педагог может создать условия, способствующие формированию исследуемого качества у будущих учителей.

Ключевые слова: профессиональное саморазвитие, готовность, будущие педагоги, диагностика, компоненты, показатели.

Valentyna Frytsiuk,
*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Department of Pedagogy and Professional Education,
Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University of Vinnytsya,
32, Ostrozkoho Str., Vinnytsia, Ukraine*

ASSESSMENT OF FUTURE TEACHERS' PREPAREDNESS FOR PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT

The article presents the results of the assessment of the following components of future teachers' preparedness for professional self-development: motivational and axiological, informational and cognitive, organisational and activity, emotional and emotional and volitional, reflexive and evaluation. In order to assess the level of future teachers' preparedness for professional self-development the following methods were used: "Methods for assessing creative activity" by M. Rozhkov, Yu. Tiunnikov, B. Alishev, L. Volovich; "Test for assessing the level of sociability" by V. Riakhovskiy; "Self-confidence" by V. Romek; "Self-assessment of one's self-confidence" by S. Yemelianov; "Self-actualisation test", "Method of assessing volitional self-regulation" by A. Zverkov, Ye. Slidman; "Technique of self-evaluation and self-regulation" by S. Vershlovskiy; test "To what extent are you disciplined?" by L. Matsko, M. Prysach, T. Pervunina; "Ability to self-management" by N. Peisakhov, etc. Some components were assessed by means of observation and expert evaluation. It has been found that before the experiment 6.19% of students from the experimental group (according to 3 criteria) had critical level of readiness for continuous professional self-development; 28% of the surveyed had adaptive level; 50% of the respondents has the basic level; 13.81% has the optimal one and 2,78 of the students had the creative level of preparedness. In the control group, 60.1% of the surveyed had critical level of preparedness for professional self-development; 25.96% - adaptive; 51.44% - basic; 14.42% - optimal and 2.16% - creative level of preparedness. Having considered the results of the experiment it has been concluded that it is reasonable to create conditions which would prepare students for professional self-development. Preparedness for professional self-development cannot be formed by means of direct pedagogical impact, because this ability cannot be transferred from a teacher to a student. However, a teacher can create the necessary conditions contributing the formation of the examined quality in students-future pedagogues.

Keywords: professional self-development, preparedness, readiness, future teachers, assessment, components.

Подано до редакції 25.10.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. О. В. Акімова

УДК: 373.3+371.71+613.954-053

Руслан Вікторівич Бедрань,
*аспірант кафедри теорії і методики дошкільної освіти,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна*

МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В РІЗНОВІКОВИХ ГРУПАХ

У статті подано методику виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку в різновікових групах, що описана як поетапна і послідовна реалізація визначених педагогічних умов і моделі відповідно до обраних етапів: когнітивно-збагачувального, репродуктивно-діяльнісного та емоційно-креативного. Схарактеризовано основні елементи виховної роботи на кожному етапі методики: тематичні заняття, ігрові ситуації, дидактичні, сюжетно-рольові, режисерські ігри, ігри-ситуації, проекти, скретч-проекти, ранкова гімнастика, гімнастика після денного сну, фізкультхвилинки, рухливі, музично-рухливі ігри, ритмічна гімнастика, фітбол-гімнастика, вправи на розвиток дихання, сили голосу, різні види вправ оздоровчої спрямованості, навчально-ігрові ситуації, ігрові вправи культурно-оздоровчого спрямування, тематичні свята.

Ключові слова: *методика, педагогічні умови, модель, етапи, основні елементи виховної роботи, культура здоров'я, діти різновікових груп.*

При впровадженні експериментальної методики виховання культури здоров'я дітей старшого дошкільного віку у різновікових групах враховувалися структурні, динамічні та функціональні характеристики дитячої групи та особливості міжособистісних стосунків дошкільників, які зумовлюють психологіч-

ний клімат та емоційне благополуччя дитини, що багато в чому визначає результативність виховних впливів. Відтак, у розробці експериментальної методики було враховано особливості групової структури та динамічні процеси у дитячих різновікових групах, провідні характеристики психологічного клімату та